

GENERALUL ALEXANDRU MĂRGINEANU ȘI MĂRĂȘTII

Horia Dumitrescu

Despre semnificațiile istorice, naționale și europene ale participării României la Primul Război Mondial s-a scris, în aceste nouă decenii scurse de la desfășurarea evenimentelor, o vastă și cuprinzătoare literatură istorică, care a statuat definitiv locul și rolul momentului în istoria noastră națională trecută, prezentă și viitoare.

Așezat la temelia României moderne, ca moment al împlinirii idealurilor de unitate națională și statală, de înscriere definitivă a României în rândul națiunilor europene, independente și suverane, Războiul de Întregire a Neamului încă mai oferă cercetării istorice noi și inedite înțelesuri, continue motivații de aplecare asupra documentului de epocă.

De aici și de la cunoașterea faptelor sale de arme, a importanței lor în desfășurarea războiului, s-a conturat ideea revenirii asupra documentelor păstrate în arhivele militare privind viața și activitatea generalului Alexandru Mărgineanu. Parcurse, după scurgerea a nouă decenii, documentele ne-au permis cunoașterea mai adâncă, mai apropiată de adevăr a resorturilor morale și umane, profesionale și de conștiință care-i conferă personalității generalului Alexandru Mărgineanu puternice, adânci și de neșters contururi în istoria militară și națională a Neamului Românesc.

Redarea lor, fie și în parte, recompune și redă chipului său acea lumină trainică și statornică cu care a străbătut și străbate timpul spre veșnica-i nemurire.

Concitadin cu Nicolae Iorga, Alexandru Mărgineanu s-a născut la 24 februarie 1871. Tatăl său, Ion, născut la Iași, a fost profesorul lui Iorga: „*Caligrafia și desemnul erau încredințate unui ardelean de*

origine, cum o dovedea numele lui, Mărgineanu, al cărui fiu a avut un rol așa de frumos în binepregătita bătălie de la Mărăști.”¹

Mama sa, avea un nume mai puțin întâlnit: Rarița.

Dorind să urmeze cariera militară, la 1 septembrie 1885 s-a înscris la Școala Fiilor de Militari din Iași.

După absolvirea celor patru clase ale acestei Școli, la 1 septembrie 1889 s-a înscris la Școala de Ofițeri. Tânăr sublocotenent a fost repartizat la 8 iulie 1891 în cadrul Regimentului 13 Dorobanți „Ștefan cel Mare”.

S-a remarcat de la început ca un ofițer cu certe calități militare, fapt consemnat în Foaia matricolă a lui: *„bun ofițer, inteligent, cunoaște regulamentele”*² sau *„prea inteligent, cu multă bunăvoință la serviciu, dorind a-și mări cunoștințele în toate privințele. Regulamentele tactice le cunoaște și le aplică bine. Este ofițer cu viitor, dacă va persista în aplicările în care se găsește astăzi.”*³

După 2 ani și 10 luni este avansat la gradul de locotenent – 10 mai 1894 – și mutat la Regimentul 34 Constanța, în cadrul căruia își va desfășura activitatea în următorii doi ani.

La 10 mai 1896 este mutat la Râmnicu Sărat, la Regimentul nr. 9 al Corpului III Armată.

Caracterizarea locotenent colonelului Petrovici este edificatoare asupra calităților profesionale ale lui Alexandru Mărgineanu: *„Apt a comanda și administra o companie, zelos la serviciu, poate face campanie mult timp, are cunoștințele gradului său, cunoaște foarte bine regulamentele. Conduită bună. În rezumat foarte bun ofițer.”*⁴

Începând cu 1 noiembrie 1898 urmează cursurile Școlii de Război, clasându-se al 8-lea din 19 elevi, cu media 13,78.

---

¹ N. Iorga, **Pagini alese**, vol. 1, Antologie și Studiu introductiv de M. Berza, Editura pentru Literatură, București, 1965, p. 39

² Arhivele Militare Române (în continuare se va cita: A.M.R.), fond Direcția Cadre și Învățăământ, Memorii Bătrâni , Litera M , Generali , dosar nr. 35 , f.3

³ *Ibidem*

⁴ *Ibidem*, f. 10 verso

Clasificarea sa îi dădea dreptul să fie propus pentru avansare în grad, după aprecierea comandantului Școlii de Război, locotenent colonelul Mavrocordat.

După absolvirea Școlii de Război, în noiembrie 1900, a fost adus la Marele Stat Major pentru stagiu. Până la 1 noiembrie 1901 și-a îndeplinit sarcinile profesionale la Biroul Operațiilor, urmând să treacă și pe la celelalte compartimente pentru a se „decide asupra stării generale de servicii ale acestui oficer”.⁵

Avansat căpitan la 10 mai 1901 a fost încorporat la Regimentul 12 Cantemir, iar la 1 aprilie 1902 a revenit la Regimentul 9 Râmnicu Sărat. Comandantul său, locotenent colonel Theodoru, avea numai cuvinte de laudă despre tânărul căpitan Mărgineanu: „A comandat compania permanent cu care a făcut concentrările și manevrele din a. c. și a dat cele mai bune rezultate în instrucție și educația trupei sale pentru resboi. În toate partele serviciului, a dovedit pricepere adâncă, activitate, muncă exemplară și a dat roadele cele mai bune, spre complecta mulțumire a șefilor și spre bun exemplu camarazilor. Posedă toate aptitudinile oficerului de valoare; este sănătos, se prezintă bine, călărește destul de bine. Conduită frumoasă. Servește cu distincțiune, servindu-se în toate amănuntele ce trebuie să le vadă căpitanul pentru ca să-și asigure devotamentul și încrederea subordonaților. De aceea, este stăpân în de ajuns, pe calitățile bune cerute oficerului superior și merită să înainteze la treptele superioare în general.”⁶

În cursul anului 1903, căpitanul de infanterie Alexandru Mărgineanu a urmat un stagiu în armata austro – ungară.

Între 1 ianuarie – 26 august 1903 a fost atașat la Regimentul de Infanterie Imperial și Regal Baron de Igelson nr. 93 unde „a fost introdus în toate detaliile atât militare cât și de natură administrativă ale serviciului comandantului de companie, dovedind o pricepere desăvârșită a acestor servicii.

⁵ Ibidem, f. 20 verso

⁶ Ibidem, f. 21 verso

Atât în acest timp și în special în perioada școalei de batalion, căpitanul Mărgineanu a comandat batalionul în repeșite rânduri, dând dovadă de foarte multă pricepere în a profita de situațiunile tactice și demonstrând în acelaș timp, că înțelege chestiunile în mod extra – ordinar de repede și just.

În cursul exercițiilor regimentului cu inamicul reprezentat, i s-a oferit numitului ofițer de mai multe ori ocasiunea să fie comandant de partidă sau de batalion precum și arbitru în care calitate modul său clar, liniștit și consciincios de a dispoza a făcut o impresiune foarte favorabilă.

În timpul cât a servit la regiment Căpitanul Mărgineanu a depus un zel excepțional și un interes viu pentru serviciu.

Atitudinea sa în serviciu a fost totdeauna militărească, corectă și călăuzită de foarte mult tact; iar conduita sa în afară de serviciu a fost plină de camaraderie și amabilitat astfel că era un camarad foarte stimat și iubit. Rezultatul total al serviciilor făcute la regiment este notat ca < superior>.”⁷

La manevrele desfășurate între 27 august – 5 septembrie 1903, el a fost atașat la Comandamentul Diviziei 5 Infanterie, unde – potrivit aprecierilor generalului de divizie Carl von Chizzola - „s-a distins prin un zel neobosit și prin o mare putere de rezistență.”⁸

Întors în țară, a urmat un stagiul de trei luni și 20 de zile la Regimentul 34 Constanța și un altul de un an și două luni la Regimentul 9 Călărași.

Stagiul făcut în armata austro-ungară i-a fost de mare folos căpitanului Mărgineanu la Constanța, apreciat de comandantul său ca fiind „ Militar excelent atât ca cunoștințe cât și ca energie. Om de caracter, de suflet.”⁹ Aici a aplicat cunoștințele dobândite în timpul stagiului, fapt remarcat la cel mai înalt nivel: „ Regimentul a avut mult profit de pe urma lui căci întors din Austria a adus cu sine o țință pe care introducând-o în regiment a dat nisce rezultate surprinzătoare, iar A.S. Principele Ferdinand văzând-o la inspecția ce a făcut

---

⁷ *Ibidem*, f. 24

⁸ *Ibidem*, f. 23

⁹ *Ibidem*, f. 25 verso

regimentului mi-a dat ordin să confecționez la regiment 20 Ținte și a le trimite la toate corpurile din Comandamentul Corpului II de armată."¹⁰

La 1 aprilie 1905 este mutat la Comandamentul Diviziei a 5-a. În concentrarea de la Hagieni și în manevrele de toamnă a fost remarcat atât de comandantul Diviziei a 5-a, generalul de brigadă C. Iarca, cât și de șeful de Stat Major al Diviziei a 5-a, maiorul Petrescu, care l-a propus pentru a fi decorat cu „*Coroana României*”, în grad de cavaler.

Prin Înalt Decret nr. 1893 este mutat la Statul Major General la 16 aprilie 1906. În același an, la 15 decembrie, a reușit la examenul pentru gradul de maior.

Revine la Regimentul 9 Râmnicu Sărat (Înalt Decret nr. 3.527 din 22 octombrie 1907).

Maior - 10 mai 1908 - pe când era ofițer în cadrul Batalionului I Vânători, prin consimțământ a revenit la Regimentul 9 Râmnicu Sărat (1 iulie 1908).

Anul 1910 a fost deosebit de fructuos pentru maiorul Mărgineanu. La 10 mai a fost numit ajutorul comandantului Școlii Militare de Infanterie (colonel Ion A. Dragalina), director de studii și profesor de tactică, iar la 31 august, a fost decorat cu „*Coroana României*”, clasa a V-a (Brevet nr. 2.400 / 1910) pentru serviciile sale îndelungate și meritorii.

Avansat locotenent colonel la 1 aprilie 1913 (Înalt Decret nr. 2.460), a luat parte la Campania din Bulgaria cu partea activă a Diviziei 5, ca șef de Stat Major (23 iunie – 31 august 1913).

Prin Înalt Decret nr. 1.021 / 1 aprilie 1916, Alexandru Mărgineanu este avansat la gradul de colonel.

După intrarea României în Războiul de Întregire a Neamului (14 august 1916) a fost numit până la 10 noiembrie 1916, șef de Stat Major al Corpului 3 Armată (comandant: generalul Constantin Tănăsescu), iar la 20 noiembrie 1916 a devenit comandant al Diviziei a 3-a. La scurtă vreme i s-a acordat gradul de general de brigadă.

¹⁰ *Ibidem*

Calitățile sale deosebite de comandant militar le-a probat cu prisosință în Campania din vara anului 1917 .

Străvechiul ținut al Vrancei „ *închis ca o cetate între munți și dealuri , lăcaș și simbol al libertății și independenței românești* ” ¹¹ avea să se transforme în vara anului 1917 în centrul de rezistență al românilor pentru menținerea lor ca stat pe harta lumii .

Aici , „ *se va deslănțui furtuna care va trebui să spulbere pe năvălitor.* ” ¹² Ofensiva armatei române se va declanșa în sectorul Mărăști .

Satul Mărăști fusese puternic fortificat și transformat într-un centru de rezistență pe care dușmanul îl considera inexpugnabil: „*Un reduit complet închis, înconjurat de mai multe linii de sârmă ghimpată și cu două rânduri de tranșee adânci, consolidate cu grinzi de lemn, de fier și de beton armat, iar casele de la marginea satului amenajate pentru o rezistență îndelungată în cazul unor lupte de stradă. Terenul era favorabil defensivei, căci localitatea se afla pe o creastă dominantă, deasupra unui mal răpos spre est, ceea ce făcea dificilă eliberarea ei printr-un atac frontal.* ” ¹³

Cele mai importante din pozițiile dușmane erau : dealul Încărcătoarea (cota 711) și platoul Mărăștilor cu o serie de înălțimi descrescătoare (cotele 670 , 630 , 575 , 533 , 536 , 500 și 411).

Armata a 2-a română , comandată de generalul Alexandru Averescu , avea în compunerea sa patru divizii grupate în două corpuri de armată : Corpul IV Armată (comandant : generalul Gheorghe Vălleanu) constituit din Diviziile 8 și 6 și Corpul I Armată (comandant : generalul Arthur Văitoianu) compus din Diviziile 3 și 1. ¹⁴

---

¹¹ Const. Kirițescu , **Istoria Războiului pentru Întregirea României . 1916 - 1919** , Ediția II-a , Refăcută în întregime și mult adăogită , în 3 volume , vol.II , Editura Casei Școalelor , Atelierele „ Cartea Românească ” , București , 1925 , p. 449

¹² *Ibidem* , p. 450

¹³ Vasile Alexandrescu, Costică Prodan, **Ofensiva de vară – Mărăști 1917**, Editura Ulpia Traiana, București, 1999, p. 56

¹⁴ *Ibidem* , p. 454

Buna pregătire a trupelor de sub comanda sa i-a insuflat mult optimism comandantului Armatei a 2-a române , care scria :

„Am însă ferma încredere în succesul trupelor noastre pe frontul Armatei mele . Sunt convins că acțiunea care începe azi va fi pentru soldatul nostru un titlu de glorie și pentru țară de mândrie .

Ne măsurăm , în condițiuni aproape egale , cu cei mai buni soldați din lume .

Sunt convins că vom învinge .”¹⁵

Conducerea operațiilor acestui atac a fost încredințată generalului Alexandru Mărgineanu , comandantul Diviziei a 3-a , care ținea frontul de la dealul Drăgoteștilor până la Răcoasa , inclusiv . La Mărăști , generalul Mărgineanu a condus pe lângă trupele ce aparțineau organic Diviziei a 3-a Infanterie și trupele ce au fost atașate și puse sub comanda sa din punct de vedere operativ : Regimentele 18, 4 , 2 Vânători , 22 și 30 , iar în linia a II-a , Regimentul 28 . Ca artilerie : Regimentele 2 Artilerie și 5 Obuziere.¹⁶

În fâșia de ofensivă a Diviziei 3 Infanterie de sub comanda generalului de brigadă Mărgineanu, efectivele luptătoare au fost constituite în două grupuri de atac: Grupul de nord, format din Brigada 5 (Regimentele 4 și 18 Infanterie și Regimentul 2 Vânători) și Grupul de sud, reprezentat de Brigada 6 (Regimentele 22 și 30 Infanterie).¹⁷

Atacul s-a declanșat în dimineața zilei de 11/24 iulie 1917 , fiind precedat de un bombardament violent al artileriei române , care a făcut ravagii în liniile dușmane . Unul din proiectile a distrus biserica satului .¹⁸

¹⁵ Mareșal Alexandru Averescu , **Notițe zilnice din războiu (1916 - 1918)** cu 62 de ilustrații în text, Editura „Cultura Națională ” , București , 1935 , p. 170

¹⁶ Const. Kirițescu , *op. cit* , p. 461

¹⁷ Vasile Alexandrescu, Costică Prodan, *op. cit.*, p. 54

¹⁸ Constantin Vasilescu , **Toponimia comunei Mărăști (Câmp istoric)** , București , 1934 , p. 461

Năuciți de bombardamentul infernal și surprinși de neașteptatul și vigurosul atac al românilor, germanii nu au avut nici timp să se gândească la apărare :

„ *Decimați și înnebuniți de grenadele ce le aruncă Românii în sus , de pe marginea tranșeelor , apărătorii părăsesc puternica redută și ies cu mâinile ridicate , ca să se înșire doi câte doi în convoiul prizonierilor .*”¹⁹

Început la ora 4 dimineața de Regimentul 22 Infanterie, comandat de locotenent-colonelul Alexandru Gheorghiu, atacul românilor a făcut ca după trei ore , satul Mărăști să se afle în mâinile lor, după o luptă crâncenă pentru cucerirea fiecărei tranșee și curte după curte.

Spărtura realizată între redutele de la cotele 536 și 500 se va lărgi din ce în ce mai mult, astfel că în seara aceleiași zile linia frontului era lângă Valea Șușiței.²⁰

Cucerirea satului Mărăști s-a soldat cu însemnate pagube materiale: din cele 123 case, 65 au fost șterse de pe fața pământului.²¹

La ora 6,30 dimineața, satul Mărăști e în întregime în mâinile românilor: „*Sunt numai ruine, dărâmaturi fumegătoare, străbătute de șanțuri încărcate de cadavre*”.²²

Mărăștii au confirmat calitățile de comandant ale generalului Mărgineanu și au probat capacitatea sa de a se situa la înălțimea uriașei sarcini cu care fusese însărcinat : spargerea frontului .

Apreciind bătălia de la Mărăști ca „*Prima adevărată și deplină victorie românească*”²³, Nicolae Iorga nota în *Memoriile* sale în dreptul zilei de 25 septembrie 1917 : „*Generalul Mărgineanu , fost coleg de școală , vine la mine . El a luat Mărăștii . Planul era să atace un punct mai slab ; el a lovit tocmai acolo , fiind încredințat că*

---

¹⁹ Const. Kirițescu , *op. cit.* , p. 466

²⁰ *Ibidem* , p. 467

²¹ Cezar Cherciu , **Vrancea și Ținutul Putnei . Un secol de istorie . 1820 - 1920** , Editura Neuron , Focșani , 1995, p. 275

²² Const. Kirițescu, *op. cit.*, p. 469

²³ Apud Florian Tucă , **Triunghiul eroic Mărăști – Mărășești – Oituz** , Editura Junimea , Iași , 1977 , p. 44

*puterea întăririlor va face ca paza să fie mai slabă . A avut foarte puține pierderi ...”.*²⁴

După spargerea frontului, generalul Mărgineanu a condus operațiunile de urmărire a dușmanului, eliberând satele Câmpuri și Roșculești. Primind ordin din partea Corpului 2 Armată să înainteze pe înălțimile de pe stânga râului Putna, între dealul Baba Maria și satul Valea Sării, generalul Mărgineanu „*a hotărât să execute un marș de urmărire pe două coloane de regiment (regimentele 22 și 30 infanterie) până la satul Găurile. De aici, marșul a continuat pe o singură coloană, unitățile diviziei ajungând în noaptea de 25/26 iulie pe înălțimile de la nord de satul Părosul, fără să fi întâlnit rezistențe inamice.*”²⁵

După patru zile și patru nopți de urmărire detașamentele dușmane au fost împinse pe celălalt mal al Putnei.²⁶ În fruntea ostașilor săi, generalul Mărgineanu a continuat să lupte pentru izgonirea dușmanului din țară.

În timpul luptelor de la Mărășești, Divizia a 3-a a suportat cele mai grele atacuri pe Dealul Porcului timp de cinci zile continuu (16 – 21 august 1917). Prin defecțiunea Diviziei 124 ruse, Divizia a 3-a română s-a aflat într-o situație foarte grea: într-o singură zi, a avut de suportat 13 atacuri susținute de o formidabilă artilerie grea. Descoperirea aripei stângi de către trupele vecine l-a pus pe generalul Mărgineanu într-o situație extrem de grea, care amenința întregul front.

„*Cu această ocaziune – aprecia generalul Gheorghe Vălleanu, comandantul Corpului 2 Armată – am constatat în generalul Mărgineanu toate calitățile unui om de război prin energia sa, prin sângele rece ce a arătat și prin dispozițiunile luate a reușit să*

²⁴ N. Iorga , *Memorii . Însemnări zilnice (Maiu 1917 – Mart.1920) Războiul național . Lupta pentru o nouă viață politică* , vol. I , Editura „Națională ” S. Ciornei , p. 126

²⁵ Vasile Alexandrescu, Costică Prodan, *op. cit.*, p. 62

²⁶ A.M.R., fond Direcția Cadre și Învățăământ, *Memorii Bătrâni, Litera M, Generali*, dosar nr. 35 , f. 62 verso

însuflețească trupele sale și să reziste cu îndârjire pe poziție și făcând ca atacurile inamicului să se sfarme ca lovindu-se de o stâncă. ”²⁷

Cu aceeași energie și dăruire, generalul Mărgineanu a condus acțiunea din 4 septembrie 1917, pentru rectificarea frontului pe Valea Șușiței / Varnița unde inamicul, prin intrândul ce făcea în sectorul Diviziei, periclita întregul sistem de apărare. Acțiunea s-a executat conform planului stabilit: *„La Divizia a 3-a, generalul Mărgineanu s-a executat o acțiune ofensivă și s-a reușit a se rectifica frontul; i s-au cucerit Dealul Porcului Varnița și cota 406”*.²⁸

Pentru faptele sale de arme, generalul Alexandru Mărgineanu a fost recompensat cu înalte ordine și medalii: Ordinul „Mihai Viteazul” clasa a III-a (Înalt Decret nr. 715/18 iulie 1917)* pentru *„priceperea și destoinicia cu care a condus operațiunile militare ale diviziei sale, în luna iulie 1917”*²⁹, Legiunea de Onoare a Franței, în grad de ofițer (Ordinul Corpului 2 Armată nr. 7.490/1917).

Invitat la dejun de Regina Maria (26 octombrie 1917), generalul Averescu s-a întâlnit în sat la Coțofenești cu generalii Arthur Văitoianu, Gheorghe Vălleanu și Alexandru Mărgineanu, prilej cu care *„am discutat chestiunea restaurării satului Mărăști și ridicării unui monument în amintirea „succesului” de la Mărăști. Propunerile mele au fost acceptate”*.³⁰

O lună mai târziu, Averescu a convocat la Bâlca pe comandanții de corp de armată, de divizii și de brigăzi din toată Armata a 2-a, precum și câțiva din comandanții de regiment.

---

²⁷ *Ibidem*, f. 65 verso

²⁸ Mareșal Alexandru Averescu, *op. cit.*, p. 216

* Prin același Înalt Decret, au primit Ordinul militar „Mihai Viteazul”, clasa III și generalul de divizie Arthur Văitoianu, comandantul Corpului 2 de Armată, generalul de brigadă Nicolae Arghirescu – comandantul Diviziei 6 Infanterie și generalul de infanterie Dimitrie Grigorievici Scerbacev, comandantul Grupului de armate ruse de pe Frontul Român.

²⁹ Eugen Stănescu, Iulia Stănescu, Gavriil Preda, **Cavalerii Ordinului „Mihai Viteazul”**, Ediție coordonată de comandor Ilie Manole, Editura UNIVERSAL CARTFIL, Ploiești, 1996, p. 63

³⁰ Mareșal Alexandru Averescu, *op. cit.*, p. 239

Aici la Bâlca „am pus bazele „Societății Mărăști” cu scopul de a perpetua amintirea victoriei dela Mărăști. Prima activitate a societății va fi îndreptată în sensul de a restaura satul Mărăști și de a ridica o criptă – monument în amintirea biruinței noastre”.³¹

Generalul Mărgineanu a fost categoric în a afirma că „Satul acesta a fost sfărâmat de noi, de propriile noastre tunuri; deci găsesc ca o sfântă datorie, pentru trupele Diviziei 3, care l-a sfărâmat ca tot ele să-l refacă încă și mai frumos de cum a fost”.³²

Cele două obiective prioritare figurau în art. 2 al Statutului Societății „Mărăști”:

„Scopul Societății Mărăști este:

a) A perpetua comemorarea acestor zile glorioase ale neamului, din generație în generație, prin mijloace educative pentru populație și în special pentru tineret.

b) Înălțarea unui monument comemorativ

c) Refacerea unor porțiuni din lucrările dușmane

d) Reconstituirea satului Mărăști.

e) Crearea de instituții ca: orfelinate, sanatorii de ofițeri și trupă etc., potrivit mijloacelor materiale de care societatea va dispune”.³³

Societatea „Mărăști” și-a mai propus și alte scopuri: refacerea postului de comandă al Armatei a 2-a română din zona Poiana Țigăncii, amplasare pe înălțimea cu Cota 536 a unui clopot mare, turnat din bronzul rezultat din trofee capturate de la inamic; dangătul clopotului urma să fie auzit, la orele 16, pe o rază de 40 - 60 km, ca un moment de cinstire a eroilor căzuți pe câmpul de onoare de la Mărăști; construirea unei porți de triumf la intrarea în satul Mărăști; electrificarea satului și aprovizionarea lui cu apă potabilă; construirea de drumuri de acces etc.³⁴

³¹ Ibidem, p. 256

³² Constantin Vasilescu, *op. cit.*, p. 20

³³ Col. Florian Tucă, **Cîmpul istoric de la Mărăști. Istoricul mausoleului de la Mărăști**, Editura Militară, București, 1973, p. 34

³⁴ Ibidem

În legătură cu înălțarea monumentului comemorativ, în Statutul Societății „Mărăști” – tipărit în 1918, la Iași -, la art. 13, punctul b, se stipulează: „*Monumentul se va înălța la cota 536, în cinstea eroilor căzuți, și va purta inscripțiile comemorative ale bătăliei.*”³⁵

Societatea „Mărăști” avea să fie recunoscută ca persoană juridică prin Legea publicată în „*Monitorul Oficial*” nr. 22 din anul 1920.³⁶

Ea și-a făcut un titlu de cinste din realizarea obiectivelor pe care și le-a fixat. În acest scop, comandantul Diviziei 3 a ordonat ofițerilor, subofițerilor și soldaților să contribuie fiecare la constituirea unui fond – primul în fapt, al Societății „Mărăști”.

Timp de trei zile, un grup de ofițeri și ostași au colindat întreg frontul de pe aceste meleaguri și au reușit să strângă suma de 63.000 lei.³⁷

Mai mult decât atât, trupele Diviziei a 3-a au renunțat să mănânce carne timp de două zile, iar vitele destinate pentru hrana ostașilor au fost oferite văduvelor din Mărăști.³⁸

Era începutul unui efort organizatoric și financiar deosebit; Societatea „Mărăști” s-a bucurat de sprijin material din partea foștilor luptători ai Armatei a 2-a Române, a locuitorilor din Mărăști și din alte așezări ale țării, organizând acțiuni pentru strângerea de fonduri.³⁹

Lucrările de la reconstruire a câmpului istoric al Mărăștilor, coordonate de Societatea care-i purta numele, aveau să fie inaugurate la 24 iulie 1921, în prezența Majestăților Lor Regele și Regina, Principelui Carol și Principesei Elena, reprezentanților Guvernului, atașărilor militari și membrilor Comisiei Interimare a Orașului Focșani.⁴⁰

---

³⁵ *Ibidem*, p. 35

³⁶ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita: A.N.Vn.), fond Prefectura Județului Putna, dosar nr. 129/1938, f. 435

³⁷ Constantin Vasilescu, *op. cit.*, p. 20; Monica Munteanu, Mitică Munteanu, **Mărăști. Localitate istorică la Poarta de intrare în Țara Vrancei**, Editura Casei Corpului Didactic Buzău, 1998, p. 55

³⁸ Apud Monica Munteanu, Mitică Munteanu, *op. cit.*, p. 55

³⁹ Col. Florian Tucă, *op. cit.*, p. 35

⁴⁰ A.N.Vn., fond Primăria Orașului Focșani, dosar nr. 59/1928, f. 115

Societatea „Mărăști” a reușit să construiască doar 18 case din piatră și cărămidă, în stil vrâncean, dintre care cele în care locuiesc Ion N. Marin, Niță Popescu, Vasile Gogoi, Ștefan Tăbăcaru, Toma Popa, Ion Cociorbă, Stan Marin și alții.⁴¹

Mulți locuitori au primit din partea Societății, sume de bani care n-au satisfăcut, în nici un caz, nevoile lor și *„fiecăre a început să-și ridice cu timpul case, în special din bârne, astfel că procesul de refacere completă a satului a durat cam până prin anul 1930”*.⁴²

După Primul Război Mondial, satul Mărăști, nu a avut un local propriu de școală. Școala primară funcționa în case particulare, mutându-se an de an dintr-un loc în altul, iar *„frecvența era foarte slabă, astfel că majoritatea populației din sat era analfabetă, ca de altfel în mai toate satele de munte din acea vreme”*.⁴³

Localul actualei școli generale a fost terminat în anul 1922 și destinat unei Școli de meserii pentru fete, școală ce purta numele Reginei Maria, cu profil de țesătorie și gospodărie.⁴⁴

De abia în anul 1926, școala primară s-a mutat în acest local. Una din încăperile școlii a găzduit multă vreme un mic muzeu memorial al bătăliei de la Mărăști. Printre exponatele cele mai de preț *„se afla un epitaf lucrat numai în fir de aur și platină, dăruit bisericii de un oarecare Vasile Georgescu din București. Exponatul, de o mare valoare artistică, fusese, după spusele donatorului, medaliat la Expoziția de la Paris din 1900 și cea de la București din 1906. În prezent, nu se știe nimic de soarta acestui obiect de artă care a dispărut, la un moment dat, într-un chip misterios”*.⁴⁵

La poalele dealurilor Vârlanului și Cruceni, la confluența pâraielor Vârlanul și Alba, s-a terminat în 1924 Uzina de apă, iar deasupra dealului, la extremitatea nordică a satului, a fost ridicat

---

⁴¹ Monica Munteanu, Mitică Munteanu, *op. cit.*, p. 56

⁴² *Ibidem*, p. 57

⁴³ *Ibidem*, p. 60

⁴⁴ *Ibidem*

⁴⁵ *Ibidem*

bazinul colectiv de apă care urma să asigure apa necesară întregii populații „*Printr-o canalizare foarte traianică*”.⁴⁶

Pe locul vechii biserici distruse, s-a ridicat un complex de cult (biserică) clopotniță și casă parohială.

Construcție foarte frumoasă din piatră masivă, împrejmuată cu un gard de zid, făcut din piatră betonată, biserica are interiorul „*pictat în întregime, iar pișaștrii și partea inferioară a pereților interiori sunt căptușiți cu lemn frumos încrustat cu motive naționale*”⁴⁷ Pe o placă de marmură, așezată în peretele din afara bisericii, se spune că a fost terminată în 1928.

După reconstruirea satului, Societatea „*Mărăști*” a trecut la realizarea celui de-al doilea mare obiectiv pe care și l-a fixat: înălțarea Mausoleului.

Pentru începerea lucrărilor era nevoie de noi fonduri. În vederea procurării lor, Societatea „*Mărăști*” a inițiat liste de subscripție, s-a îngrijit de pregătirea unor activități cultural-artistice, a organizat baluri, invitații plătind biletele de intrare etc.

Odată adunate fondurile „*depășindu-se „greutăți de tot felul” și făcându-se „sacrificii nebănuite*” – după cum rezultă din unele adrese semnate de președintele Societății „*Mărăști*” din acel timp, generalul Mărgineanu, în anul 1928 s-a trecut efectiv la construirea monumentului memorial.

În acel an, arhitectul Pandele Șerbănescu a întocmit planul de ansamblu al Mausoleului.

Din luna mai 1928, fondurile Societății „*Mărăști*” fiind epuizate prin lucrările făcute, Comitetul Societății hotărăște organizarea unor serbări în cele cinci orașe ale județului Vrancea, cerând cu acest prilej sprijinul Prefecturii Vrancea.⁴⁸

Piatra fundamentală a Mausoleului Mărăști a fost așezată la 10 iunie 1928, în prezența Reginei Maria, a Principelui Regent Nicolae, membrilor Comitetului de conducere a Societății „*Mărăști*”, a unei delegații a Marelui Stat Major și a alteia a Uniunii Ofițerilor de

---

⁴⁶ *Ibidem*

⁴⁷ *Ibidem*, p.61 - 62

⁴⁸ A.N.Vn., fond Prefectura Județului Vrancea, dosar nr. 59/1928, f. 70

Rezervă, a reprezentanților regimentelor care au luptat în acea zonă a frontului.

Cu o zi înainte de aceasta, ziarul „Adevărul” a publicat articolul „La Mărăști” prin care erau invitați să participe la „serbarea comemorativă de la Mărăști” toți cetățenii care vor să cinstească memoria celor căzuți aici în Războiul de Întregire a Neamului. Au răspuns la această chemare „sute și sute de locuitori din Țara Vrancei și din așezările de pe malul românesc al Dunării; din „Țara de Sus” și din Cîmpia munteană, din Dobrogea ori tocmai de dincolo de munți, din Transilvania. Unii au sosit la Mărăști după ce au străbătut distanța de zeci de kilometri pe jos, alții au venit călărind cai mici, dar iuți sau în care trase de boi”.⁴⁹

Festivitățile prilejuite de punerea pietrei fundamentale a Mausoleului Mărăști au început dimineața și au durat câteva ceasuri. Unul din momentele cele mai înălțătoare ale acestor festivități a fost semnarea „Actului comemorativ” al înălțării însemnului memorial, document care apoi a fost îngropat la temelia Mausoleului.

Iată ce cuprinde acest act cu putere de simbol: „Azi 10 iunie 1928, așezatu-s-a piatra de temelie a criptelor clădite de către Societatea Mărăști, pe chiar câmpul de bătaie și pe locul unde în zilele de 22 - 27 [stil nou] iulie 1917 s-au dat, sub conducerea generalului Alexandru Averescu, comandantul Armatei a 2-a, crîncenele, glorioasele și victorioasele lupte împotriva armatelor germane și s-a străpuns frontul dușman de către Divizia a 3-a, comandată de generalul Alexandru Mărgineanu, spre odihnă veșnică a rămășițelor sfinte neamului românesc, a treizeci și cinci de mii de viteji, căzuți pentru țară în bătălia de la Mărăști și împrejurimi și pentru ca să fie pururi vie în sufletele urmașilor amintirea măreței jertfe aduse fericirii... Patriei de către premergătorii lor și să păstreze în ele pildele eterne de vitejie, de dragoste de țară și neam, care au fost întotdeauna tăria poporului român și l-au ținut neînfricat în fața

⁴⁹ Dr. Florian Tucă, dr. Cristache Gheorghe, prof. Nicolae Ionescu, **Triunghiul de foc. Mărăști – Mărășești – Oituz**, Editura SYLVI, București, 1997, p. 38

*nevoilor și primejdiilor și stană de piatră împotriva dușmanilor moșiei strămoșești”.*⁵⁰

„Actul comemorativ” a fost semnat de un mare număr de participanți la punerea pietrei fundamentale a Mausoleului Mărăști.

În încheierea solemnității, au luat cuvântul, printre alții, generalii Alexandru Averescu și Alexandru Mărgineanu.

Președintele Societății „Mărăști”, generalul Mărgineanu a spus: „În tiparul cărților vechi, la sfârșit, se întâlnește adesea o frază pusă de cei ce împreună au ostenit la tipărirea lor și care sună cam așa: «Ca cerbul însetat izvoarele apelor, așa am văzut și noi sfârșitul trudei noastre». Această exclamație de ușurare și de bucurie îmi vine și mie în minte astăzi când ... ne-am întrunit aici, pe plaiurile unde acum unsprezece ani clocotea văzduhul de zgomotul strident al obuzelor care se încrucișau în aer chiar deasupra capetelor noastre, deasupra locului unde ne găsim acum, sărbătorind pe cei 35.000 de viteji care dorm somnul veșniciei pe câmpul Mărăștilor și împrejurimi, pe cei 35.000 de eroi care și-au jertfit bucuroși viețile întru mărirea patriei și eliberării gliei strămoșești.

*Această sărbătoare le-am făcut-o... prin punerea pietrei fundamentale a criptelor în care se vor odihni de veci.”*⁵¹

După așezarea pietrei fundamentale a Mausoleului de la Mărăști, constructorii au trecut efectiv la treabă. Lucrările au fost executate în antrepriză de Gavril Petrescu. Basoreliefurile care decorează Mausoleul sunt semnate de Aurel Bordenache și au fost inspirate din realitățile câmpului de bătălie de la Mărăști.

În sprijinul Societății „Mărăști” avea să intervină în anul 1929 și Ministerul de Război, care hotărâse „ca în toate orașele să se dea serbări de către Domnii Comandanți de Garnizoană”, iar toate garnizoanele trebuiau să organizeze „festivaluri” și baluri în beneficiul Societății „Mărăști”.⁵²

---

⁵⁰ *Ibidem*, p. 38 - 39; Col. Florian Tucă, *op. cit.*, p. 40 - 41

⁵¹ Apud col. Florian Tucă, *op. cit.*, p. 42

⁵² Ionuț Iliescu, **Aspecte privind reconstrucția satului Mărăști după Primul Război Mondial în România și Primul Război Mondial**, Ediția a 286 <http://cimec.ro> / <http://muzeulvrancei.ro>

La 12 septembrie 1930, pe platoul Mausoleului Mărăști, a sosit mareșalul Alexandru Averescu, ridicat la cel mai înalt grad militar (14 iunie 1930) de Regele Carol al II-lea. Aici, a fost întâmpinat de generalii Alexandru Mărgineanu, Rășcanu, Dragu, Alimănescu, Henri Cihoski, Ion Pătrașcu, Coandă, Vasiliu și alți ofițeri superiori. În aplauzele asistenței, formată din 6.000 de locuitori ai Putnei și localitățile învecinate cu județul⁵³, generalii Alexandru Mărgineanu și Rășcanu i-au înmănat mareșalului Alexandru Averescu un baston cu frunze de stejar pe care erau gravate numele localităților unde au avut loc luptele la care a luat parte Armata a II-a română.

Pământul mustind în sângele soldatului român jertfit pe altarul Patriei, Mărăștii învăluiți în lacrimi și durere, zilele de înălțător și sublim eroism trăite aici i-au legat generalului Alexandru Mărgineanu, până-n ultima clipă de viață, ființa și cugetul de Mărăști, de Vrancea.⁵⁴

Din același legământ cu pământul vrâncean a izvorât și ultima-i dorință ca trupul să i se odihnească alături de osemintele bravilor săi ostași.

La 29 noiembrie 1930, generalul Alexandru Mărgineanu a încetat subit din viață. Fiind cavaler al Ordinului „Mihai Viteazul”, corpul său neînsuflețit a fost depus la Biserica Mihai Vodă, în ziua de 1 decembrie, când i s-a oficiat slujba religioasă și s-a făcut parada militară. La trista ceremonie, din partea județului Putna, a participat dr. Marc Câmpeanu. De la Biserica Mihai Vodă, corpul neînsuflețit al generalului Mărgineanu a fost ridicat, cu toate onorurile cuvenite gradului său și transportat la Gara de Nord și, de acolo, la Mărășești.

În Gara Mărășești, s-a format un convoi compus dintr-un car mortuar, un car cu coroane și zece automobile în care se aflau membrii

---

II-a revăzută, coordonatori: Gheorghe Buzatu, Valeriu Florin Dobrinescu, Horia Dumitrescu, Editura Pallas, Focșani, 2007, p. 461

⁵³ Cezar Cherciu, **Vrancea și Ținutul Putnei – o lume de altădată. 1921 – 1945**, Editura Andrew, Focșani, 2005, p. 164

⁵⁴ În anul 1926 ca deputat din partea Partidului Poporului, a reprezentat Putna în Parlamentul României Mari

familiei, delegații Societății „Mărăști” și delegații Partidului Poporului, organizația Putna.⁵⁵

La 2 decembrie 1930, convoiul s-a deplasat de la Mărășești la Mărăști. Pe ultimul său drum, generalul a fost însoțit de delegații Vrancei: generalul Bottea, colonelul Emilian, căpitanul Ștefănescu, G. Pavleanu, preotul I. Bălănescu.

Toate satele dintre Mărășești și Mărăști „erau pavoazate cu drapele îndoliate și mulțimi nenumărate, așteptau să dovedească prinosul dragostei și regretele lor. Școlile în frunte cu profesorii, erau înșirate în tot lungu drumului, și mai toți copiii plâneau, mai cu seamă cei din Străoane, Răcoasa și Mărăști.”⁵⁶

La intrarea în satul Mărăști, convoiul funerar a fost întâmpinat de două companii din Regimentul 10 Infanterie, cu muzică și drapel, care au dat ultimile onoruri militare corpului neînsuflețit al generalului Mărgineanu, urmându-l apoi până la locașul de veci.

În biserica Mărăști s-a oficiat un serviciu divin, după care preotul Corbea „în câteva cuvinte mișcătoare a pus într-o lumină strălucitoare calitățile defunctului.”⁵⁷

De la biserică, sicriul a fost purtat pe brațe de către săteni până la cripta de pe Cota 536. Aici s-a dat o ultimă binecuvântare, unde au vorbit generalul Tomoșoreanu, Petrescu din București și generalul Bottea; apoi rămășițele pământești au fost depuse în criptă.

Generalul Mărgineanu „Acum doarme somnul de veci în mijlocul vitejilor ce i-a comandat. Depe înălțimile Mărăștilor ochiul său de vultur, deprins să deruteze dușmanul în zarea nesfârșită, în mijlocul umbrelor poate privi în liniște crestele Carpaților pe care le-a apărât.”⁵⁸

---

⁵⁵ „Steaua Poporului”. Ziar al Partidului Poporului. Sub Președenția Mareșalului Alexandru Averescu. Județul Putna, anul I, Nr. 5, Duminică, 23 Decemb. 1930

⁵⁶ *Ibidem*

⁵⁷ *Ibidem*

⁵⁸ *Ibidem*

Vrâncenii nu l-au uitat pe bravul general și la doi ani de la trecerea în veșnicie, a fost comemorat, la Mărăști, de elevi, săteni și mulți locuitori de pe Valea Sușiței.⁵⁹

Nu l-au uitat nici generațiile care au urmat. An de an, de Ziua Eroilor, la sfânta sărbătoare a Înălțării Domnului, îmbrăcați în haine de sărbătoare, sătenii din Mărăști și Răcoasa, tineri și bătrâni coborâți din toate satele Vrancei, umpleau platoul din fața Mausoleului și-și depuneau alături de florile alese cu grijă din grădinile lor, florile recunoștinței pentru faptele de arme ale Eroilor căzuți pe aceste meleaguri, ale bravilor lor comandanți. An de an, de Ziua Eroilor, mormântul generalului Alexandru Mărgineanu se acoperea de flori. Așa va fi întotdeauna. Vrâncenii nu-și pot uita niciodată Eroii.

---

⁵⁹ Cezar Cherciu, *op. cit.*, p. 194